

Grunnlag for skadefelling av jerv i Norge 2021/2022

1. Bakgrunn

Alle partiene på Stortinget inngikk i 2011 et rovviltforlik¹ som gir føringer for forvaltningen av rovvilt i Norge. Den todelte målsettingen i forliket, som vektlegger både rovviltbestandens overlevelse og hensynet til levedyktige beitenæringer, er det grunnleggende prinsippet i forvaltningen.

Stortinget har fastsatt et nasjonalt mål om 39 årlige kull av jerv med delmål fordelt på fem av de åtte rovviltregionene². (Se tabell 1.) De regionale rovviltnemndene har i sine forvaltningsplaner for rovvilt lagt grunnlaget for en geografisk differensiert forvaltning innenfor regionene, med prioriterte jerveområder og prioriterte beiteområder.

Det går fram av rovviltforliket at lisensfelling skal være det primære virkemiddelet for å regulere jervebestanden, og at ekstraordinære uttak av valpekull av jerv over tid skal reduseres til et minimum. Med ekstraordinære uttak mener vi våre vedtak eller beslutninger om å felle jerv, som Statens naturoppsyn gjennomfører i tråd med fellingsinstruksen.

[Naturmangfoldloven](#) og [rovviltforskriften](#) utgjør de juridiske rammene for vedtakene våre om skadefelling (Lovdata.no). [Representantforslag 163 S \(2010-2011\)](#) (Stortinget.no) ligger også til grunn for vurderingene våre.

2. Miljødirektoratets vurdering av skadesituasjonen

Jerven er fredet etter naturmangfoldloven. Unntaksbestemmelsene i lovens § 18 første ledd b) gjør det likevel mulig å felle jerv, blant annet for å hindre skade på husdyr eller tamrein. De to generelle vilkårene for en fellingstillatelse, er at den ikke er til skade for bestandens overlevelse, og at formålet ikke kan bli oppnådd på annen tilfredsstillende måte.

Miljødirektoratet konstaterer at lisensfelling som virkemiddel for å redusere skader av jerv i enkelte områder ikke har gitt resultatene vi ønsker. Vi vurderer det derfor som nødvendig å gjennomføre ekstraordinære uttak i løpet av vinteren og våren 2021/2022. Disse blir primært gjennomført i prioriterte beiteområder som i langvarig tid har hatt skader på sau og/eller tamrein.

¹ [Rovviltforliket](#) (Stortinget.no)

² [St.meld. nr. 15 \(2003-2004\) Rovvilt i norsk natur](#) (Regjeringen.no)

Vi legger følgende til grunn for vurderingene våre: føringene i de regionale forvaltningsplanene og den differensierte forvaltningen av jerv; vurderinger av bestandstall og fellingen av jerv de siste årene (se punkt 4); skadehistorikken/skadepotensialet i de ulike områdene (se punkt 5).

Prioriteringene kan endres etter hvert på bakgrunn av resultater fra den pågående lisensfelling av jerv og det pågående overvåkingsarbeidet.

3. Om overvåkingen av jerv i Skandinavia

Offentlige vedtak som kan få følger for naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om artenes bestandssituasjon, hva som påvirker bestanden og effekten av påvirkningene. Vi er derfor avhengige av gode bestandstall for å følge opp rovviltpolitikken.

Rovdata har ansvaret for det nasjonale overvåkningsprogrammet i Norge, som er en del av den felles skandinaviske overvåkingen. Miljødirektoratet og Naturvårdsverket har utarbeidet felles retningslinjer og metodikk for overvåkingen av jerv. Rovdata har ansvaret for å formidle, drifte og utvikle nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt og er den sentrale leverandøren av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd.

Som en del av arbeidet med ett, felles overvåkningsprogram for rovvilt i Skandinavia, leverer Rovdata bestandsstatusrapporter for Norge og samlet for Norge og Sverige. Rapporteringsfristen for overvåking av jerv i Norge er 1. oktober hvert år.

4. Bestandssituasjonen for jerv 2021

Fellesrapporten "Bestandsstatus for store rovdyr i Skandinavia 3-2021" ([Mattisson et al. 2021](#)) gir den siste oversikten over verifiserte valpekull av jerv i Skandinavia, fordelt mellom Norge og Sverige. Den gir også et bestandsestimat basert på registreringene av kull i begge landene.

Det ble i 2021 påvist 160 valpekull av jerv: 100 i Sverige og 60 i Norge. Den skandinaviske jervebestanden i 2021 beregnes til 1 023 jerv som er ett år eller eldre. Den norske delen av bestanden teller 386 individer og er omtrent uendret fra i fjor, mens estimatet på 637 individer i den svenske delen av bestanden er sju prosent lavere enn i fjor.

[NINA-rapport 2031](#) gir den siste oversikten over verifiserte valpekull av jerv i hver region, og for hele landet. I årene 2019-2021 ble det registrert henholdsvis 62, 63 og 60 kull på landsbasis.

Basert på antall ynglinger i perioden 2019-2021 er bestanden av jerv i Norge estimert til 386 voksne individer tidlig på våren 2021 før årets unger fødes (tabell 1).

Vi konstaterer at tallet på kull er høyere enn det nasjonale bestandsmålet på 39 årlige kull av jerv, når vi ser på bruttotall kull. Av de 60 registrerte kullene i 2021 ble det gjennomført hiuttak i åtte tilfeller, slik at netto tall før beitesesongen 2021 var 52 kull. I tillegg til hiuttak av 19 valper, ble det felt 10 jerver på skadefelling i perioden 10. september 2020 til 9. september 2021.

Vi har omfattende kunnskap om den samlede belastningen jervebestanden blir utsatt for. Utover enkelte påkjørsler og predasjon, skjer avgangen av jerv i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling, slik at miljøforvaltningen har god oversikt over den samlede belastning.

Tabell 1 (hentet fra NINA Rapport 2031). Antall registrerte ynglinger i perioden 2019-2021 og et bestandsestimat på antall jerv ett år og eldre i Norge. Region 1 (Vestland, Rogaland og Vest-Agder); region 2 (Aust-Agder, Vestfold og Telemark og Buskerud); region 3 (Oppland); region 4 (Østfold, Oslo og Akershus); region 5 (Hedmark); region 6 (Møre og Romsdal og Trøndelag); region 7 (Nordland); region 8 (Troms og Finnmark). [Rovviltforskriften § 4.](#)

Forvaltningsregion	Nasjonalt bestandsmål	2019	2020	2021	Gjennomsnitt	Antall jerv
Region 1	-	0	0	0	0	-
Region 2	-	0	0	0	0	-
Region 3	4	8	8	8	7,7	48
Region 4	-	0	0	0	0	-
Region 5	5	12	8	18	13	81,5
Region 6	10	18	17	17	17,3	108,6
Region 7	10	11	12	8	10,3	64,7
Region 8*	10 (3)	13 (5)	18 (7)	9(5)	13,3	83,5
Sum	39	62	63	60	62	386,4

* tallene i parentes angir valpekull av jerv i Finnmark fylke. Antall kull inkluderer ev. hiuttak som er gjennomført i perioden.

I den norske lisensfellingsperioden for jerv, 10. september 2020-15. februar 2021, ble det til sammen felt 74 dyr av en samlet kvote på 143 jerv. Av disse ble 12 felt på skadefelling og tre døde av andre grunner, men ble belastet lisensfellingskvoten. Tabell 2 viser det samlede antallet felte dyr i perioden 10. september 2020-9. september 2021. Det har hittil i liten grad blitt åpnet for lisensfelling av jerv i Sverige, men årlig skjer det enkelte tilfeller av skadefelling. I tilsvarende periode ble det registrert 17 døde jerver, de fleste felt på skadefelling, i Sverige.

Tabell 2. Kvoter og felte jerv i Norge 10. september 2020-9. september 2021. Region 1 (Vestland, Rogaland og Vest-Agder); region 2 (Aust-Agder, Vestfold og Telemark og Buskerud); region 3 (Oppland); region 4 (Østfold, Oslo og Akershus); region 5 (Hedmark); region 6 (Møre og Romsdal og Trøndelag); region 7 (Nordland); region 8 (Troms og Finnmark). [Rovviltforskriften § 4.](#)

Forvaltningsregion	Kvote lisensfelling	Belastet lisenskvote 10.september 2020- 15.februar 2021	Skadefelling 16. februar - 9. september 2021
Region 1	8	1	0
Region 2	2	0	0
Region 3	12	2	8
Region 4	0	0	0
Region 5	30	24	6
Region 6	32	21	9
Region 7	19	14	0*
Region 8	40	12	3
Totalt	143	74	26

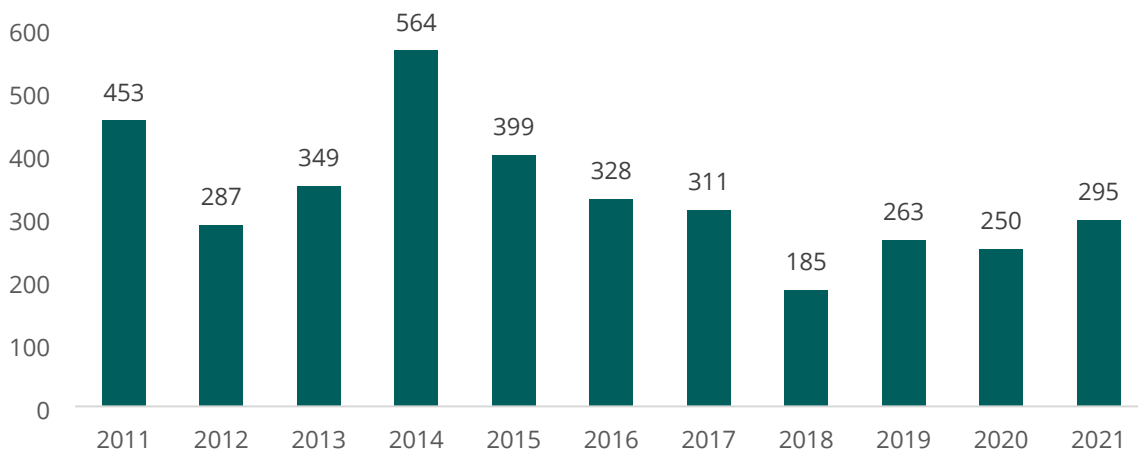
* To valper (hunner) ble felt av dyrevelferdsmessige grunner

5. Skadesituasjon og erstatning for rovviltskader

Alle kadaver av sau og tamrein som meldes inn til Statens naturoppsyn blir undersøkt og lagret i Rovbase og inngår som del av grunnlaget for å utbetale erstatning for tapte dyr til rovvilt.

Tallene for påviste tap av sau til jerv siste ti årene (Fig. 1) viser at skadene i beitesesongen 2021 var relativt lavt for landet sett under ett. 2014 representerte et toppår i dokumenterte skader av jerv på sau, men dette har minsket de siste årene. Andelen jerveskader av de samlede påviste rovviltskadene på sau og lam har i snitt ligget på rundt 20 %.

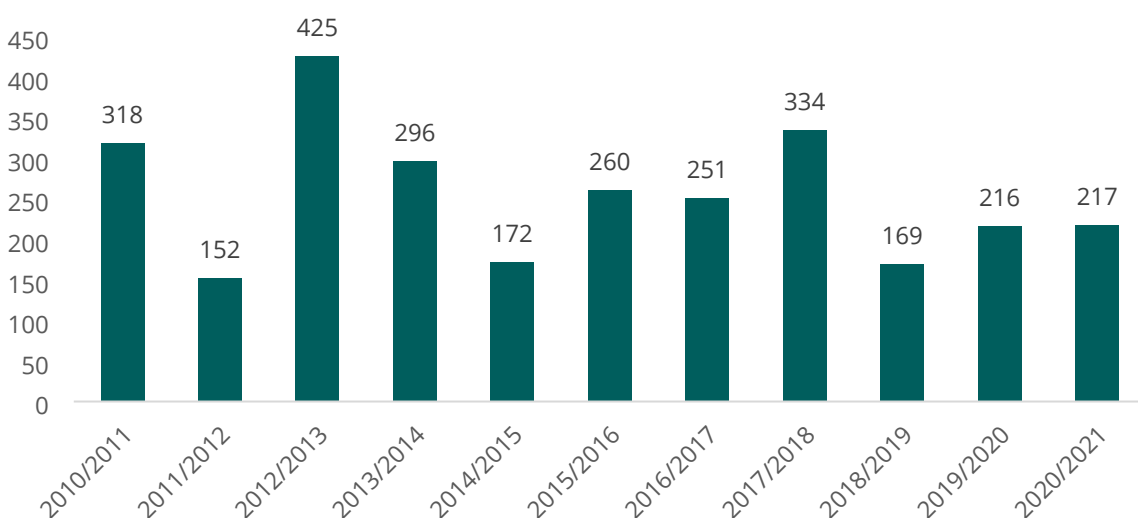
Dokumenterte jerveskader sau

Figur 1. Påviste skader på sau forårsaket av jerv (vurderingskategoriene "dokumentert" og "antatt sikker") i Norge perioden 2011-2021. Tallene inkluderer skadde, ikke avlivede dyr. 2021-tallene omfatter skade fram til 29. november 2021.

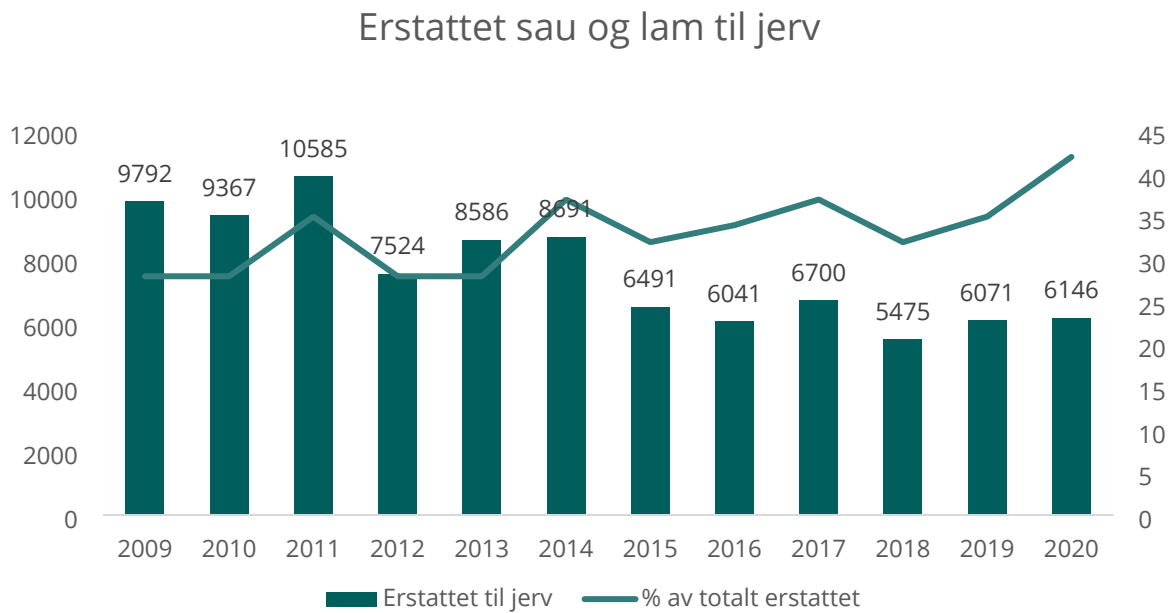
Beitesesongen 2012/2013 representerte et toppår for påviste skader av jerv på tamrein, mens de siste årene har vært på rundt gjennomsnittet for 10-års perioden. Jerv var i 2019/2020 årsaken til 29 % av alle de påviste tapene av tamrein til rovvilt.

Dokumenterte jerveskader tamrein

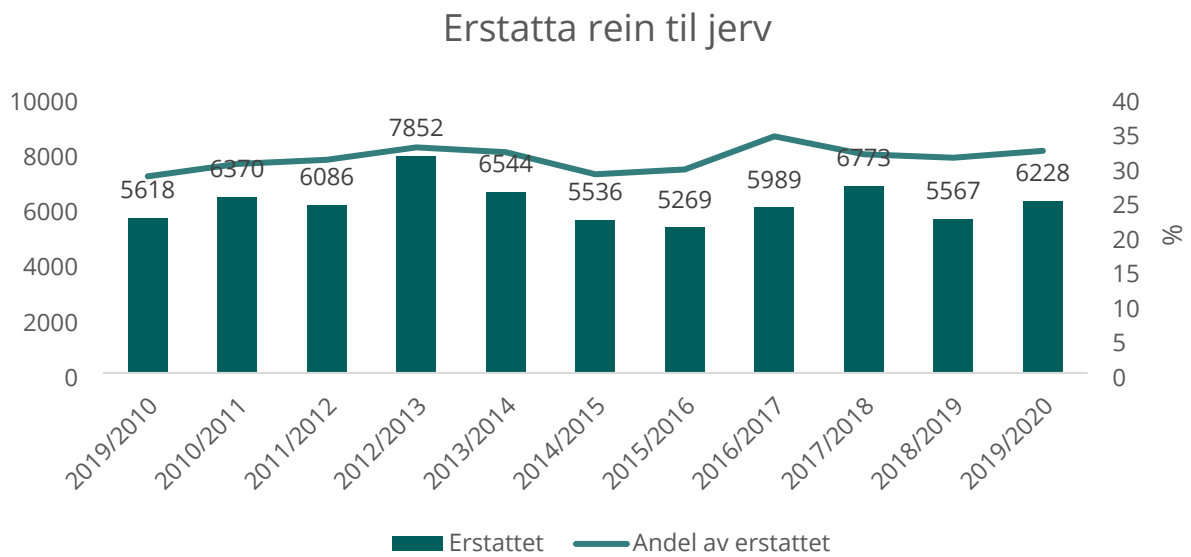
Figur 2. Påviste skader på tamrein forårsaket av jerv (vurderingskategoriene "dokumentert" og "antatt sikker") i Norge reindriftsårene 2010/2011-2020/2021. Tallene inkluderer skadde, ikke avlivede dyr.

Utbetalte erstatninger for sau og lam til jerv har gått ned de siste ti årene (Fig. 3), mens andelen jerveskader av den samlede erstatningen til rovvilt har vært svakt stigende. For beitesesongen 2020 ble det utbetalt erstatning for 6 146 sau og lam som tapt til jerv, noe som utgjør 42 % av den samlede rovvilterstatningen. Tallene for utbetalt erstatning for året 2021 er ikke klargjort.

Figur 3. Sau og lam erstattet som tapt til jerv (tall på venstre akse) og andelen jerv av samlet erstatning av sau og lam til rovvilt (i prosent, høyre akse) i Norge årene 2009-2020.

Andelen tamrein erstattet som tapt til jerv har vært relativt konstant de siste ti årene (Fig. 4). For reindriftsåret 2019/2020 ble det erstattet 6 228 tamrein som tapt til jerv, noe som utgjør 32 % av den samlede rovvilterstatningen for tamrein. Tallene for utbetalt erstatning tamrein for året 2020/2021 er ikke klargjort.

Figur 4. Tamrein erstattet som tapt til jerv (tall på venstre akse) og andelen jerv av samlet erstatning av tamrein til rovvilt (i prosent, høyre akse) i Norge årene 2009/2010-2019/2020.